

**КОНТРОЛЬ ЯК ФУНКЦІЯ МЕНЕДЖМЕНТУ ОРГАНІЗАЦІЙ ТА ІНСТИТУТ
АУДИТУ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

УДК 658.562

Адамовська Вікторія

к.е.н., доцент

Калініченко Данило

магістрант

ДВНЗ «Криворізький національний університет»

м. Кривий Ріг

АНАЛІЗ І КОНТРОЛЬ ЯКОСТІ ПРОДУКЦІЇ ГІРНИЧОДОБУВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Анотація

У статті розглянуто питання аналізу і контролю рівня якості продукції. Запропоновано комплексний показник загальної якості продукції гірничодобувних підприємств, що визначає частку вмісту нерегламентованих міжнародними стандартами домішок в загальному обсязі товарної залізної руди.

Ключові слова: *контроль, якість, управління, стандарти якості, залізна руда, експорт.*

Найважливішим фактором успішного розвитку народного господарства в цілому і гірничодобувної галузі зокрема є поліпшення якості продукції, що сприятиме підвищенню рівня конкурентоспроможності підприємства. Необхідність забезпечення конкурентоспроможності підприємств зростає в результаті інтеграції України в міжнародні організації і подальшого розвитку ринкової економіки. Підвищення якості вітчизняної продукції буде сприяти підвищенню конкурентоспроможності вітчизняного товаровиробника як всередині країни так і на світовому ринку.

Актуальність теми роботи пов'язана з необхідністю управління якістю продукції вітчизняних підприємств задля відповідності її вимогам міжнародних стандартів. Особливої актуальності тема дослідження набуває на гірничих підприємствах України, які є експортерами. Цим підприємствам необхідно підлаштовуватись до нових вимог ринку.

Питанням, пов'язаним з контролем якістю продукції приділяли і приділяють значну увагу як зарубіжні, так і вітчизняні вчені. Серед них: Москалюк В.Є., Круш П.В., Кривда О.В., Прокопенко І.Ф., Ганін В.І., Грещак М.Г., Льїн А.І., Мороз О.В., Орлов О.О., Сідун В.А., Покропивний С.Ф., Шваб Л.І., Герасимчук В.Г., Харрінгтон Д., Глічев А., Панов В., Вакуленко А., Джуран Д., Демінг У., Фегенбаум А., Кросбі Ф., та інші.

До нерозв'язаних проблем дослідження контролю якістю продукції відноситься відсутність єдиної бази показників, що її характеризують, це призводить до неповноти її аналізу, а також обмеженість методичних підходів до оцінки рівня якості продукції в гірничодобувній галузі.

Провівши аналіз трактування вченими поняття «якість» [1; 3 с. 548; 5, с. 24; 6 с. 178], маємо необхідність узагальнити досліджувану категорію за принципом системності і повноти до наступного виду.

Якість продукції – це сукупність функціональних, параметричних, технологічних і економічних властивостей, які відповідають конкретним потребам споживачів та характеризують рівень стандартизації та уніфікації продукту, його надійність і довговічність. Принциповою особливістю такого визначення є врахування відповідності продукту вимогам міжнародних стандартів, рівня досконалості характеристик продукту та його надійності. Також якість продукції виявляється не в самих властивостях, а в тому, в якій мірі вони задовольняють певні потреби споживачів.

Аналіз і контроль якості продукції забезпечує єдність і взаємозв'язок технічного, організаційного, економічного, соціального і правового аспектів та має багаторівневий комплексний характер. Контроль охоплює основні елементи виробництва, які впливають на якість продукції: засоби праці, предмети праці, саму працю.

Організація робіт у системі аналізу і контролю якістю визначається стандартами (ДСТУ, ГСТУ, ТУУ, СТП), які регламентують технічний рівень продукції, її надійність, довговічність, економічні, естетичні, ергономічні характеристики. ТУУ визначають комплекс вимог до виготовлення, контролю, упаковки, транспортування продукції [4, с. 156].

Окремі вітчизняні виробники-експортери вже усвідомили, що наявність сертифікованої системи контролю якістю є однією з вимог, яку висувають іноземні інвестори до своїх потенційних партнерів. Сьогодні відомі українські підприємства й організації мають упроваджені та сертифіковані системи управління якістю відповідно до вимог стандарту ISO 9001. Продукція або послуги таких підприємств користуються попитом як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках [7, с. 65].

На сьогодні в Україні діє національний стандарт ДСТУ ISO 9001-2009 «Система управління якістю. Вимоги», який відповідає міжнародному стандарту ISO 9001:2008 [7, с. 65].

В Україні деякі державні стандарти останньої редакції в сфері гірничорудної промисловості вже перероблені для відповідності їх міжнародним стандартам ISO. Перелік деяких Державних стандартів України, яким має відповідати продукція гірничодобувної галузі:

- ДСТУ 2552-94 Руди залізні та марганцеві. Види та властивості продукції. Терміни та визначення;
- ДСТУ 4574:2006 Руди залізні. Методи відбирання та готування проб (ISO 3082:2000, MOD);
- ДСТУ 3197-95 Руди залізні і марганцеві. Експериментальні методи оцінки варіації якості;
- ДСТУ 4575:2006 Руди залізні. Визначення масової частки вологи партії (ISO 3087:1998, MOD).

Отже, для гірничодобувного підприємства, продукція якого відповідає вимогам ДСТУ, немає перепон для продажу її закордонним партнерам. Проте,

здебільшого, продукція підприємств України не відповідає вимогам стандартів ДСТУ, а відповідає технічним умовам (ТУУ) і реалізація її закордон може бути ускладненою, в залежності від вимог іноземних контрагентів. Дещо пом'якшує ситуацію наявність у вітчизняного виробника сертифіката системи контролю якості серії ISO 9000.

Аналіз і контроль якості продукції гірничого підприємства має бути спрямоване на забезпечення в процесі гірничого виробництва як абсолютного рівня якості корисної копалини, так і його стабільності. Однак, на практиці це поняття часто звужують, забезпечуючи лише вміст корисних компонентів у добутій руді чи тільки стабілізацію показників якості.

З метою визначення частки якісних компонентів, що містяться в загальному обсягу продукції підприємства, а також питому вагу складових компонентів, наявність яких в продукції не відповідає стандартам ISO, запропоновано комплексний показник загальної якості продукції підприємства (Кзяп) (формула 1).

$$K_{\text{зяп}} = 1 - \frac{Ч_{\text{РТУУ}} \times \%B_{\text{НРТУУ}}}{(Ч_{\text{РТУУ}} \times \%Fe_{\text{РТУУ}} + Ч_{\text{РТУУ}} \times \%I_{\text{РТУУ}}) + (Ч_{\text{PISO}} \times \%Fe_{\text{PISO}} + Ч_{\text{PISO}} \times \%I_{\text{PISO}})} \quad (1)$$

де $Ч_{\text{РТУУ}}$ - частка руди, що відповідає технічним умовам України в загальній кількості товарної руди підприємства за аналізований період, розраховується як відношення РТУУ до РТОВ і виражається у відсотках;

$Ч_{\text{PISO}}$ - частка руди, що відповідає вимогам стандартів ISO в загальному обсязі товарної руди підприємства. Розраховується як відношення PISO до РТОВ і виражається у відсотках;

$\%Fe_{\text{РТУУ}}$ і $\%Fe_{\text{PISO}}$ - відсоток вмісту заліза відповідно в РТУУ та PISO;

$\%I_{\text{РТУУ}}$ і $\%I_{\text{PISO}}$ - відсоток вмісту інших, регламентованих стандартами ISO домішок в РТУУ та PISO відповідно;

$\%B_{\text{НРТУУ}}$ - частка вмісту нерегламентованих стандартом ISO домішок в руді, що відповідає технічним умовам України (РТУУ).

Таким чином, на сьогоднішній день існують ще певні неточності у визначенні показників якості продукції гірничодобувних підприємств. Зокрема, відсутні показники, які б характеризували рівень відповідності продукції вимогам стандартів ISO.

Список використаних джерел

1. ДСТУ ISO 9001:2009 Система управління якістю. Вимоги. – На заміну ДСТУ ISO 9000-2001. – К. : Держстандарт України, 2009. – 26 с.
2. Вакуленко, А.В. Управління якістю [Текст] : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / А.В. Вакуленко. — К.: КНЕУ, 2004. — 167 с.
3. Герасимчук, В.Г. Економіка та організація виробництва [Текст] : підручник / за ред. В.Г. Герасимчука, А.Е. Розенплентера. – К. : Знання, 2007. – 678с.
4. Клименко, Л. П. Метрологія, стандартизація та управління якістю [Текст] : навч. посібник. / Л.П. Клименко, Л.В. Пізінцалі, Н.І. Александровська, В.Д.

Євдокимов. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2011. – 243 с.

5. Мороз, О. В. Організаційно-економічні фактори управління якістю на підприємствах: монографія. / О. В. Мороз, Л. М. Ткачук. – Вінниця: УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2005. – 137 с.

6. Прокопенко, І.Ф. Методика і методологія економічного аналізу [Текст] : навч. пос. / І.Ф. Прокопенко, В.І. Ганін – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 430 с.

7. Руденко, Л. Міжнародний досвід управління якістю і його використання на підприємствах України [Текст] / Л. Руденко, В. Афанасенко // Схід: аналітично-інформаційний журнал. – 2010.-№ 4. – С. 64-68.

УДК 657

Байдіна Ольга

магістрант

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

м. Київ

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ КОНТРОЛЮ СПЕЦІАЛЬНОГО ФОНДУ БЮДЖЕТНОЇ УСТАНОВИ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ

Анотація

У статті розглянуто діючу методику та систему органів фінансового контролю за коштами спеціального фонду бюджетних установ. Надано практичні рекомендації щодо удосконалення форм та методів проведення державного фінансового контролю відповідно до Європейського досвіду.

Ключові слова: *контроль, методика, спеціальний фонд, бюджетна установа, реформування.*

Інтеграція в Євросоюз і перехід України на нові стандарти державних фінансів змінили напрями контролю за бюджетними коштами. Саме підвищення ефективності фінансового контролю має забезпечувати зміцнення в державі фінансово-бюджетної дисципліни. Констатація фактів порушень, як це було раніше при здійсненні контролю бюджетних установ, не сприяє їх усуненню, необхідно аналізувати і виявляти обставини та причини, які є наслідком їх вчинення. Таким чином, виникла пряма необхідність щодо впровадження нових видів і методів контролю використання коштів бюджету.

Основним органом державного фінансового контролю по лінії виконавчої влади є Міністерство фінансів України. Воно контролює виконання державного бюджету, дотримання Правил складання проектів бюджетів в Україні, установлює порядок ведення бухгалтерського обліку і складання звітності про виконання бюджетів, кошторисів видатків бюджетних установ, а також координує діяльність з контролю за додержанням надходжень та